

AKVAKULTŪROS PRODUKTŲ GAMYBA EUROPOS SĄJUNGOJE

Akvakultūros produktų gamyba Europos Sąjungoje santykinai tebėra sąstingyje, palyginti su didėjančia auginamų jūros gėrybių gamyba pasaulio mastu. Per pastaruosius 20 metų Komisija, paskelbusi įvairias strategijas ir gaires, bandė padidinti ES gamybos potencialą, o 2016 m. įsteigta Akvakultūros patariamoji taryba. Šį organą sudaro sektoriaus ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų organizacijų atstovai ir jis teikia konsultacijas Europos institucijoms ir valstybėms narėms.

BENDROJI INFORMACIJA

1990–2017 m. akvakultūros produktų gamyba pasaulyje išaugo keturis kartus, o bendra auginamų jūros gėrybių gamyba visose ES valstybėse narėse ilgą laiką nekito – buvo pagaminama apie 1,2 mln. tonų. Vis dėlto ES gamybos apimtis pastaruoju metu padidėjo maždaug 24 proc., o Europos akvakultūros gamybos vertė 2017 m. pasiekė 5,6 mlrd. EUR. 76 proc. sudarė žuvų produktai ir 24 proc. – vėžiagyviai ir moliuskai. ES akvakultūros gamintojai daugiausia augino keturių rūšių gyvūnus: midijas (35 proc. viso kiekio), lašišas (15 proc.), upėtakius (14 proc.) ir austres (7 proc.). Kitos svarbios ES ūkiuose auginamos rūšys – jūriniai karosai, karpiai, paprastieji vilkešeriai ir kiti dvigeldžiai moliuskai.

Iš ES valstybių narių svarbiausios akvakultūros gamintojos yra Ispanija (21 proc.), Prancūzija (15 proc.), Jungtinė Karalystė (14 proc.), Italija (14 proc.) ir Graikija (10 proc.) – jų akvakultūros produktai sudaro 74 proc. visos akvakultūros produkcijos. Tačiau vertės požiūriu pirmaujanti gamintoja yra Jungtinė Karalystė (21 proc.), po jos eina Prancūzija (16 proc.), Graikija (12 proc.) ir Ispanija (11 proc.). Ispanijoje, Prancūzijoje ir Italijoje daugiausia auginami dvigeldžiai moliuskai (midijos, austrės ir kiti dvigeldžiai). Jungtinėje Karalystėje daugiausia auginama lašišų, o Graikijoje – paprastųjų vilkešerių ir jūrinių karosų.

DARNIOS EUROPOS AKVAKULTŪROS PLĖTROS STRATEGIJA

Pirmasis mėginimas spręsti akvakultūros gamybos sąstingio problemas įvyko tada, kai Komisija 2002 m. paskelbė komunikatą „Darnios Europos akvakultūros plėtros strategija“ ([COM\(2002\)0511](#)). Šioje strategijoje buvo numatyti tokie tikslai:

- užtikrinti saugų ilgalaikį užimtumą, visų pirma nuo žuvininkystės priklausomuose regionuose, ir 2003–2008 m. laikotarpiu padidinti užimtumą akvakultūros sektoriuje iki 8 000–10 000 visos darbo dienos ekvivalentų;

- užtikrinti, kad vartotojai gautų sveikus, saugius ir kokybiškus produktus, taip pat propaguoti aukštus gyvūnų sveikatos ir gerovės standartus;
- užtikrinti aplinką tausojančią pramonę.

Tačiau šios strategijos tikslai, visų pirma gamybos ir užimtumo augimo, nebuvo įgyvendinti: nepasiekta numatyto 4 proc. metinio augimo ir nesukurta 8 000–10 000 naujų darbo vietų.

Pagrindinė akvakultūros sektoriaus problema buvo ta, kad gamyba neaugo, o pasaulyje akvakultūros sektorius vystėsi labai sparčiai. Tačiau šiame sektoriuje pasiekta didelės pažangos užtikrinant kokybiškų produktų tiekimą vartotojams ir aplinkosauginį darnumą.

Be įprastų kliūčių ir apribojimų, nuo 2002 m. Europos akvakultūra susiduria su didėjančia trečiųjų šalių gamybos konkurencija, jai teko kovoti su valdymo krize, o po 2007 m. – ir su ekonominės krizės pasekmėmis.

DARNIOS AKVAKULTŪROS ATEITIES KŪRIMAS. NAUJAS POSTŪMIS ĮGYVENDINTI DARNIOS EUROPOS AKVAKULTŪROS PLĖTROS STRATEGIJĄ

Po septynerių metų, 2009 m. balandžio 8 d., Komisija paskelbė savo antrąjį komunikatą ([COM\(2009\)0162](#)) dėl akvakultūros, kad nustatytų ir panaikintų ES akvakultūros gamybos sąstingio priežastis. Šis naujas komunikatas vadinosi „Darnios akvakultūros ateities kūrimas. Naujas postūmis įgyvendinti Europos akvakultūros darnios plėtros strategiją“. Juo siekiama užtikrinti, kad ES išliktų svarbia šio strateginio sektoriaus veiklos dalyve didindama gamybą ir užimtumą šiais veiksmais:

A. ES akvakultūros gamybos konkurencingumo skatinimas įgyvendinant šias priemones:

- moksliniai tyrimai ir technologijų plėtra,
- akvakultūros teritorijų planavimo skatinimas siekiant spręsti konkurencijos dėl plotų problemą,
- sąlygų akvakultūros verslui sudarymas siekiant tenkinti rinkos poreikius,
- akvakultūros plėtros tarptautiniu lygiu skatinimas;

B. akvakultūros darnaus augimo sąlygų sukūrimas šiomis priemonėmis:

- akvakultūros ir aplinkos apsaugos derėjimo užtikrinimas,
- produktyvaus vandens gyvūnų auginimo sektoriaus kūrimas,
- vartotojų sveikatos apsaugos užtikrinimas ir iš vandens gyvūnų pagaminto maisto naudos sveikatai pripažinimas;

C. sektoriaus įvaizdžio ir valdymo gerinimas šiomis priemonėmis:

- geresnis ES teisės aktų įgyvendinimas,
- mažesnė administracinė našta,
- tinkamo suinteresuotųjų šalių dalyvavimo ir visuomenės informavimo užtikrinimas,

- tinkamos akvakultūros sektoriaus stebėsenos užtikrinimas.

DARNIOS ES AKVAKULTŪROS PLĖTROS STRATEGINĖS GAIRĖS

Strateginėmis gairėmis ([COM\(2013\)0229](#)), kurias Komisija paskelbė 2013 m. balandžio 29 d., siekiama padėti valstybėms narėms nustatyti savo nacionalinius tikslus, atsižvelgiant į atitinkamas pradines pozicijas, nacionalines aplinkybes ir institucinę tvarką. Gairėse dėmesys skiriamas keturioms prioritetinėms sritims:

- administracinių procedūrų paprastinimui ir licencijų išdavimo akvakultūros ūkiams laiko trumpinimui,
- suderintam teritorijų planavimui siekiant sumažinti trukdžių, kylančių dėl plotų trūkumo, keliamas problemas,
- ES akvakultūros gamybos sektoriaus konkurencingumo skatinimui,
- vienodų sąlygų sudarymui.

DAUGIAMEČIAI NACIONALINIAI STRATEGINIAI PLANAI

Kaip nurodyta naujame bendros žuvininkystės politikos pagrindiniame reglamente (Reglamentas (ES) Nr. 1380/2013^[1]), valstybės narės turėjo pateikti 2014–2020 m. akvakultūros veiklos plėtojimo jų teritorijoje [daugiamečius nacionalinius strateginius planus](#). Komisija įvairiuose praktiniuose seminaruose ir susitikimuose skatino valstybes nares keistis informacija ir geriausios praktikos pavyzdžiais. Vykdydama tolesnę veiklą, ji sudarė palankesnes sąlygas koordinuoti daugiamečiuose nacionaliniuose strateginiuose planuose numatytas nacionalines priemones. 2017 m. pabaigoje valstybės narės atliko savo akvakultūros daugiamečių nacionalinių planų įgyvendinimo laikotarpio vidurio vertinimą. Tikimasi, kad 2021 m. pradžioje nacionalinės vyriausybės pateiks galutines vertinimo ataskaitas.

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Parlamentas priėmė daug rezoliucijų, kuriomis siekiama toliau stiprinti ES akvakultūros sektorių:

- 2003 m. sausio 16 d. rezoliuciją dėl akvakultūros Europos Sąjungoje dabarties ir ateities^[2];
- 2006 m. balandžio 27 d. teisėkūros rezoliuciją dėl pasiūlymo dėl Tarybos direktyvos dėl gyvūnų sveikatos reikalavimų, taikomų akvakultūros gyvūnams ir produktams iš jų, ir dėl tam tikrų vandens gyvūnų ligų prevencijos ir kontrolės^[3];
- 2006 m. lapkričio 14 d. teisėkūros rezoliuciją dėl pasiūlymo dėl Tarybos reglamento dėl svetimų ir vietovėje nerandamų rūšių naudojimo akvakultūrai^[4];

[1]OL L 354, 2013 12 28, p. 22.

[2]OL C 38 E, 2004 2 12, p. 318.

[3]OL C 296 E, 2006 12 6, p. 106.

[4]OL C 314 E, 2006 12 21, p. 73.

- 2006 m. lapkričio 14 d. teisėkūros rezoliuciją dėl pasiūlymo dėl Tarybos reglamento, iš dalies keičiančio Tarybos reglamentą (EB) Nr. 104/2000 dėl bendro žuvininkystės ir akvakultūros produktų rinkų organizavimo^[5];
- 2008 m. gruodžio 4 d. rezoliuciją dėl Europos kormoranų populiacijos valdymo plano, skirto didėjančiai kormoranų daromai žalai žuvų ištekliams, žuvininkystei ir akvakultūrai mažinti, parengimo^[6];
- 2010 m. birželio 17 d. rezoliuciją dėl naujo postūmio įgyvendinti Europos akvakultūros darnios plėtros strategiją^[7];
- 2010 m. liepos 8 d. rezoliuciją dėl žuvininkystės ir akvakultūros produktų importavimo į ES tvarkos, atsižvelgiant į būsimą bendros žuvininkystės politikos (BŽP) reformą^[8];
- 2010 m. lapkričio 23 d. teisėkūros rezoliuciją dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, iš dalies keičiančio Tarybos reglamentą (EB) Nr. 708/2007 dėl svetimų ir nevietinių rūšių panaudojimo akvakultūroje^[9];
- 2012 m. rugsėjo 12 d. teisėkūros rezoliuciją dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendro žuvininkystės ir akvakultūros produktų rinkų organizavimo^[10];
- 2013 m. gruodžio 10 d. teisėkūros rezoliuciją dėl per pirmąjį svarstymą priimtos Tarybos pozicijos, siekiant priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl bendro žvejybos ir akvakultūros produktų rinkų organizavimo, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1184/2006 ir (EB) Nr. 1224/2009 ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 104/2000^[11];
- 2015 m. rugsėjo 8 d. rezoliuciją dėl mokslinių tyrimų ir inovacijų mėlynojoje ekonomikoje potencialo išnaudojimo siekiant ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo^[12];
- 2016 m. gegužės 12 d. rezoliuciją dėl žuvininkystės ir akvakultūros produktų atsekamumo restoranuose ir mažmeninėje prekyboje^[13];
- 2018 m. birželio 12 d. rezoliuciją „Siekiant sukurti tausų ir konkurencingą Europos akvakultūros sektorių: dabartinė būklė ir ateities uždaviniai“^[14].

Marcus Ernst Gerhard Breuer / María Dolores CASTRO CADENAS
05/2020

[5][OL C 314 E, 2006 12 21, p. 76.](#)

[6][OL C 21 E, 2010 1 28, p. 11.](#)

[7][OL C 236 E, 2011 8 12, p. 132.](#)

[8][OL C 351 E, 2011 12 2, p. 119.](#)

[9][OL C 99 E, 2012 4 3, p. 177.](#)

[10][OL C 353 E, 2013 12 3, p. 212.](#)

[11][OL C 468, 2016 12 15, p. 237.](#)

[12][OL C 316, 2017 9 22, p. 64.](#)

[13][OL C 76, 2018 2 28, p. 40.](#)

[14][OL C 28, 2020 1 27, p. 26.](#)

